BİBLİYOGRAFYA :

Abbas-ı Servânî, *Tuhfe-i Ekber Şâhî* (nşr. İmâmüddin), Dakka 1964; H. M. Elliot-J. Dowson, *The History of India as told by its own Historians*, London 1867-77, IV, 301-433; Y. Hikmet Bayur, *Hindistan Tarihi*, Ankara 1947, II, 588; Storey, *Persian Literature*, London 1970, I, 513-515; I. H. Siddiqui, *History of Shēr-Shāh Sūr*, Aligarh 1971; a.mlf., "ʿAbbâs Sarwānī", *EI²* *Suppl.* (İng.), I, 1-2; S. A. V. Rizvî, *Religious and Intellectual History of the Muslims in Akbar's Reign*, New Delhi 1975, s. 234-238.

 ENVER KONUKÇU

ABBAS b. UBÂDE

(عباس بن عبادة)

Abbâs b. Ubâde b. Nadle el-Ensârî el-Hazrecî (ö. 3/624)

Akabe biatlarına katılan sahâbî.

Hz. Peygamber'e birinci Akabe'de biat eden on iki Medineli'den biridir. İkinci Akabe'de de bulundu ve Hazreçliler'e hitaben bir konuşma yaparak Resûlullah'a biat etmenin, her ne pahasına olursa olsun onu düşmanlarına karşı savunmak mânasına geldiğini, bunu yapamayacaklarsa biat etmemeleri gerektiğini onlara hatırlattı. Biattan sonra Medine'ye dönmedi, Hz. Peygamber'le birlikte Mekke'de kaldı. Peygamber'den kısa bir süre önce hicret etti. Bu sebeple "Medineli muhacir" diye anıldı. Hicret'ten sonra muhacirlerden Osman b. Maz'ûn ile kardeş ilân edildi.

Bedir Savaşı'na iştirak etmeyen Abbas b. Ubâde, Uhud Savaşı'na katılmıştı. Bu savaşta İslâm ordusu bozguna uğradığı sırada, dağılan orduyu tesirli konuşması ile toplamaya çalıştı. Miğferini ve zırhını çıkarıp, "Eğer Peygamberimize bir şey olur da biz sağ kalırsak, Rabbimize karşı ileriye süreceğimiz hiçbir mâzeretimiz yoktur!" diyerek düşman saflarına daldı ve sonunda şehid düştü.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 237, 258, 303; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1375/1955, II, 432, 446, 448, 464, 494; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, I, 220, 223, 226; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġâbe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 163-164; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, Kahire 1328, III, 630-631.

 NEVZAT ÂŞIK

ABBAS b. VELÎD b. ABDÜLMELİK

(عباس بن الوليد بن عبدالملك)

(ö. 132/749-50)

Halife I. Velîd'in oğlu, Emevî kumandanı.

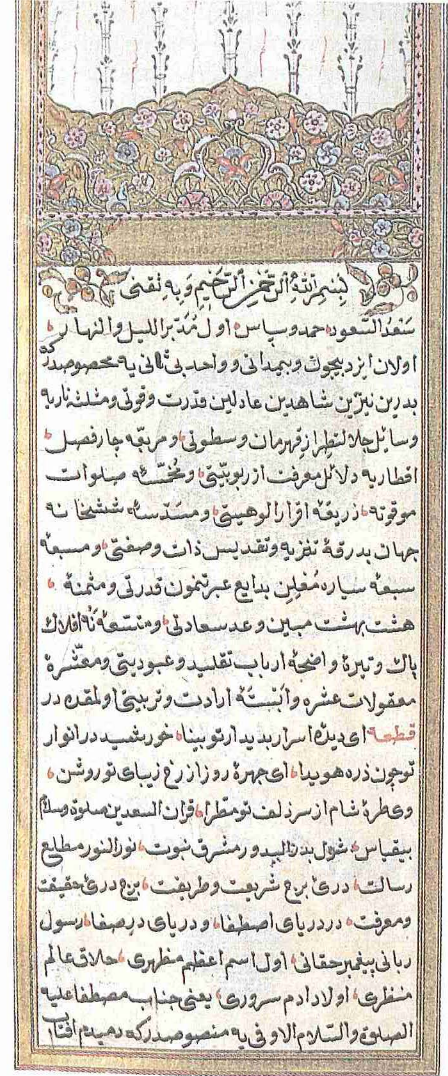
Çocukluk ve gençlik yılları hakkında bilgi yoktur. İlk askerî faaliyetlerine babası zamanında başladı. Özellikle amcası Mesleme b. Abdülmelik'le birlikte Bizans'a karşı yaptığı gazâlarda büyük bir şöhret kazandı. 706 yılında, Tyana (Tuana) önlerinde Meymûn el-Cürcânî (Cürcümânî) kumandasındaki İslâm ordusunun Marianus tarafından mağlûp edilmesi üzerine, buna misilleme olarak ertesi yıl Mesleme ile birlikte Tyana'yı kuşattı. Uzun süren bir muhasaradan sonra şehir teslim oldu. 708'de, amcasıyla birlikte Bedendûn (Pozantı) çevresinde bazı yerleri ele geçirdi. Sonra da kardeşi Mervân ile Orta Anadolu'da bazı kale ve kasabaları fethetti. Babasının ölümünden sonra bir müddet kenara itildiği ve hiçbir askerî harekâta katılmadığı anlaşılmaktadır. Ancak, II. Yezîd zamanında Basra'da tehlikeli bir isyan çıkaran Yezîd b. Mühelleb'e karşı amcasıyla birlikte gönderildi. Irak'ta Akr mevkiinde Mühelleb'in ordusunu mağlûp etti (720). Bu savaştan sonra tekrar Anadolu gazâlarına katıldı.

Hayatının büyük bir kısmını seferlerde geçiren Abbas, sonunda Halife II. Velîd'e karşı başlatılan muhalefete katılmak zorunda kaldı ve kardeşi Yezîd b. Velîd'in ısrarı üzerine ona biat etti. Emevî ailesi içindeki iktidar mücadelesinde mümkün olduğu kadar tarafsız hareket etmesine rağmen olayların pek dışında kalamadı; son Emevî Halifesi II. Mervân tarafından Harran'da hapsedildi ve burada öldü.

BİBLİYOGRAFYA :

Halîfe b. Hayyât, *Târîḫ* (nşr. Ekrem Ziyâ el-Ömerî), Necef 1386/1967, s. 305-310, 316-318, 335, 336, 381; Belâzürî, *Fütûḥu'l-büldân* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1863-66, s. 170, 189, 369; Ya'kūbî, *Târîḫ* (nşr. M. Th. Houtsma), Leiden 1883 → Beyrut, ts. (Dâru Sâdır), II, 292, 310, 314; Taberî, *Târîḫ* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1879-1901, *bk. İndeks;* İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil* (nşr. C. J. Tornberg), Leiden 1851-76 → Beyrut 1399/1979, *bk. İndeks;* J. Wellhausen, *Die Kämfle der Araber mit den Romäern in der Zeit der Umaijiden*, Göttingen 1901, s. 436; K. W. Zetterstéen, "Abbas", *İA*, I, 15-16; a.mlf.-F. Gabrieli, "al-ʿAbbās b. al-Walīd", *EI²* (Fr.), I, 12-13.

 HAKKI DURSUN YILDIZ

Abbas Vesim Efendi'nin tercüme ettiği *"Nehcü'l-bülûğ fî şerhi Zîci Uluğ"* adlı eserin ilk sayfası

ABBAS VESİM EFENDİ

(ö. 1175/1761-62)

Osmanlı tabibi ve astronomi bilgini.

Halk arasında "Kambur" (el-Ahdeb) lakabıyla tanınmıştır. Bursalı Tabip Ömer Şifâî'nin oğlu olduğu ve tıp ilmiyle Farsça'yı ondan öğrendiği sanılmaktadır. Ayrıca tıp tahsilinde Bursalı Tabip Ali Efendi ile Kazasker ve Reîsületıbbâ Kâtipzâde Mehmed Refî Efendi'den de istifade etmiş, hey'et (astronomi) derslerini Ahmed-i Mısrî'den, hikmet (fizik) derslerini ise Yanyalı Esad Efendi'den almıştır. Diğer taraftan, Galata'da oturan Batılı hekimlerle münasebet kurup